

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

Факультет філософської освіти і науки
Факультет педагогіки та психології

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«АКАДЕМІЯ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ»

ГУМАНІТАРНИЙ КОРПУС

Випуск 9

**Збірник наукових статей з актуальних проблем
філософії, культурології, психології, педагогіки та історії**

Вінниця
«Нілан-ЛТД»
2017

УДК 159.9+1+37+93}(063)

ББК 88я431+87я431+74я431+63я431

Г 94

Редакційна колегія:

Бондар В.І. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, декан факультету педагогіки і психології НПУ імені М.П.Драгоманова, заслужений працівник освіти України.

Дробот І.І. – доктор історичних наук, професор, декан факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П.Драгоманова, заслужений діяч науки і техніки України.

Долінська Л.В. – кандидат психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології, заступник декана факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П.Драгоманова з наукової роботи та міжнародних зв'язків, заслужений працівник освіти України.

Матвієнко О.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та методики початкового навчання, заступник декана факультету педагогіки і психології НПУ імені М.П.Драгоманова з наукової роботи.

Морозов І.В. – доктор культурології, професор кафедри менеджмента соціокультурної діяльності Білоруського державного університету культури і мистецтв.

Меднікова Г.С. – доктор філософських наук, професор кафедри культурології НПУ імені М.П.Драгоманова.

Митник О.Я. – доктор педагогічних наук, завідувач кафедри практичної психології НПУ імені М.П.Драгоманова.

Можейко М.О. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедру методології гуманітарних наук Білоруського державного університету культури і мистецтв.

Приходько Ю.О. – доктор психологічних наук, професор кафедри психології і педагогіки факультету педагогіки і психології НПУ імені М.П.Драгоманова, академік Академії наук вищої школи України.

Синьов В.М. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, декан факультету корекційної педагогіки і психології НПУ імені М.П.Драгоманова, президент Асоціації корекційних педагогів України.

У збірнику подано наукові статті за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові пошуки: актуальні проблеми теорії і практики» (28 лютого 2017 р.).

У працях аспірантів, студентів та молодих вчених з України, Польщі, Білорусі висвітлено актуальні теоретичні та прикладні проблеми психології, філософії, культурології, історії, педагогіки, а також представлено міждисциплінарні пошуки та здобутки.

Упорядники:

Кучеренко Є.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології і педагогіки НПУ імені М.П. Драгоманова.

Русаків С.С. – кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології НПУ імені М.П. Драгоманова, заступник декана факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П.Драгоманова з соціально-виховної роботи.

Політевич О.Е. – магістр педагогічних наук, викладач кафедри теорії і історії інформаційно-документних комунікацій Білоруського державного університету культури і мистецтв.

Г 94   **Гуманітарний корпус:** [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії] – Випуск 9. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 288 с.

ISBN 978-966-924-479-6

УДК 159.9+1+37+93}(063)

ББК 88я431+87я431+74я431+63я431

ISBN 978-966-924-479-6

© Автори статей, 2017

© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2017

© ГО «Академія розвитку психологічної науки і практики», 2017

© ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
M.P. DRAGOMANOV NATIONAL UNIVERSITY OF PEDAGOGY

Faculty of Philosophical Education and Science
Faculty of Pedagogy and Psychology

ACADEMY FOR DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL SCIENCE AND
PRACTICE

HUMANITARIAN CORPUS

Issue 9

**Collection of scientific articles on contemporary problems of philosophy,
cultural studies, psychology, pedagogy and history**

2017

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИХОВАННЯ СВІДОМОЇ ДИСЦИПЛІНИ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Лалак Наталія Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії та методики початкової освіти
Мукачівський державний університет
lalaknataliya@yandex.ru*

Процес становлення сучасного суспільства потребує розвитку української національної системи виховання, в основу якої будуть покладені провідні принципи гуманізму та демократизації. Стає очевидним, що активним суспільним суб'єктом має бути людина з високим рівнем свідомості, творчої активності, відповідальності та дисциплінованості. Затребуваність усвідомленої громадянської позиції, готовності до життя, праці, самостійної відповідальності за власне життя і долю країни обумовлює необхідність виховання дисциплінованої особистості, яка здатна керувати власною поведінкою, дотримуватися правил і нормативних вимог зі сторони суспільства.

На сьогодні проблема виховання дисциплінованої особистості – одна з фундаментальних проблем етики, філософії, психології, педагогіки. Нова соціально-політична ситуація, з одного боку, вимагає переосмислення мети виховної діяльності педагогів, провідних теоретико-методологічних принципів та критеріїв ефективності змісту, форм і методів виховання, а з другого – призводить до порушення елементарних прав дитини на її розвиток. Повернення до християнських цінностей змінює підходи до виховання дисциплінованості школярів.

Аналіз літературних джерел показав, що на різних етапах розвитку педагогічної науки і практики науковці досліджували проблему дисципліни учнів. Погляд на дисципліну в різні часи змінювався. Проте загальні принципи вчення А. Макаренка, до прикладу, залишаються і до цього часу актуальними. Педагог зазначав, що для формування дисципліни потрібно розкрити учням теорію окремих вчинків, наприклад, стриманості, пошани до старих людей, до жінок, дітей, до себе тощо. Цінними для нашого дослідження є погляди В. Сухомлинського. У його педагогічній системі дисциплінованість розглядається як здатність здійснювати самооцінку та самоконтроль. Ці компоненти, на думку педагога, можуть бути реалізовані за умови включення вихованців у суспільно корисну, пізнавальну та трудову діяльність, через яку дитиною привласнюється морально-трудова досвід, утверджуються переконання, соціалізуються вчинки, розвивається сприйнятливості до слова вчителя, його особистого прикладу. В. Сухомлинський пропонував приклад сім'ї – сімейні традиції щодо заняття фізичними вправами, які визначають подальше фізичне виховання дітей Звертаючись до вчителів з приводу змісту виховання учнів, педагог

зазначав, що «кожен вчинок, який би він не був, має свої глибинні причини і джерела», які потребують виявлення і розуміння [2]. Спроби здійснити аналіз окремих аспектів проблеми формування дисциплінованості особистості учнів за останні кілька років знаходимо у працях вітчизняних дослідників О. Гончарової, О. Капітан, С. Самаріної, Ж. Стельмашук та ін. Частково особливості виховання дисциплінованості у молодшому шкільному віці розглянуто у статтях А. Яворського. У «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», Законі України «Про освіту», «Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти» підкреслюється гострота проблем формування таких особистісних якостей як дисциплінованість, сумлінність, бережливе ставлення до всіх видів власності.

Серед основних недоліків з виховання досліджуваної якості у молодших школярів виявляються: епізодичність та поверховість у роботі з молодшими школярами; домінування вербальних методів виховання; недостатній вплив на емоційну сферу дитини; недостатнє вирізнення емоційно-ціннісного компоненту у понятті «дисциплінованість»; відсутність різноманітності форм роботи з урахуванням індивідуальних здібностей та інтересів дітей.

Дисципліна, як її розуміє більшість – це слухняність, підпорядкування шкільним порядкам. Учень зобов'язаний слухатися вчителя. Але для чого? Щоб учитель міг учить, щоб клас і кожен із учнів окремо працювали – вчилися і йшли вперед. Отже, сенс дисципліни не в слухняності, а в роботі, у працездатності класу й учня. Дисципліна – це не слухняність, а зосередження. Дисципліна у сучасній школі включає у себе виконання учнями вимог в учбовій та суспільній діяльності, вона регулює поведінку учня, зв'язки із дорослими, товаришами, його ставлення до своїх обов'язків. Причину порушень дисципліни учнями науковці вбачають у тому, що учні не охоплені діяльністю. Педагоги – практики зазначають, що чіткість організації уроку – необхідна умова дисциплінування учнів, а, отже, й успішності. Основним шляхом виховання навичок і звичок дисциплінованої поведінки, на думку вчених, є систематичне тренування цих навичок і звичок у процесі різноманітної діяльності учнів, і насамперед, у процесі шкільного навчання. Обов'язковими умовами цього педагога називають чіткий розпорядок усього навчального і позашкільного життя учнів, послідовність педагогічного колективу у забезпеченні єдності вимог до поведінки учнів.

Учитель був і залишається авторитетною й навіть авторитарною людиною, він може розпоряджатися й командувати, він дійсно керує класом і його роботою – але керує, залучаючи дітей до роботи, а не придавляючи неслухняність. Сила репресивного вчителя – у характері, голосі, злому погляді, у владі. Сила справжнього педагога – у майстерності, в умінні залучити кожного, в умінні організувати роботу так, що кожному учневі є справа за його здібностями. Інший спосіб – це залучення

учнів до роботи; система мотивацій, яка робить роботу потрібною для дітей; творчий характер цієї роботи. Дисципліна у школі виступає як багатогранне педагогічне явище. Найбільш результативними у вихованні навичок і звичок дисциплінованої поведінки, як свідчить досвід виховання дисциплінованості у молодшому шкільному віці, є вправління у поведінці, правильний режим, педагогічна вимога, доручення, метод виховуючих ситуацій. Із метою стимулювання учнів до прояву дисциплінованості корисним буде застосування змагань, заохочень та покарань.

Наявний на сьогодні стан сімейного і шкільного виховання далеко не завжди відповідає потребам щодо виховання в дітей молодшого шкільного віку дисциплінованості. У нових умовах суспільного, освітнього й технічного розвитку не можна покладатися тільки на стару систему підготовки батьків до виховання дисциплінованості дітей, якою б привабливою і романтичною з висоти ХХІ ст. вона не видавалась. Суспільно-політичні умови, в яких функціонує сучасна українська сім'я, характеризуються досить різкою зміною соціально-економічних відносин у суспільстві, коли пріоритети надають особистості людини, її практичній діяльності в усіх напрямках господарювання та духовної культури. Батьки, які намагаються свідомо впливати на процес становлення й розвиток дисциплінованої дитини, повинні мати певний обсяг психолого-педагогічних знань, вміти доречно їх застосовувати на практиці. Наявність таких знань допомагає батькам аналізувати стан розвитку дитини, висувати завдання з формування в неї тих чи інших рис, якостей. Педагогічні знання багатьох батьків хаотичні, фрагментарні, а засоби виховання, якими вони користуються, досить обмежені. Найчастіше батьки використовують вербальні методи виховання, в основному роз'яснення та переконання.

Отже, формування свідомої дисципліни у дітей визначається як інтегрований процес взаємодії і впливу всіх соціально-економічних, політичних, національних чинників. Умови є важливою складовою частиною системи, в якій формується ментальність особистості національно-психологічного типу, розвиваються її активність та соціальна діяльність. До таких умов належать: родинно-національні традиції сім'ї, що найкраще забезпечують зв'язок поколінь і збереження культурних скарбів українського народу; соціально-побутові, що впливають на розвиток, соціальну спрямованість дитини в сім'ї та соціальному середовищі; педагогічні, що визначають сукупний рівень, зміст, напрям, форми й методи виховання та ступінь вихованості дитини в сім'ї.

Література

1. Бех І. Виховання особистості: /І.Бех// Наукове видання. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
2. Богуш А. Взаємозалежність свободи і відповідальності: погляд В.О.Сухомлинського // Початкова школа. – 2005. – № 6. – С.7-9.
3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки.: /О.Вишневський// Навчальний посібник. – 3-тє вид., доправ. і доп. – К.: Знання, 2008. – 566 с.
4. Веремій В. До проблем профілактики протиправної діяльності учнів / В. Веремій // Рідна школа. – 2002. – №4. – С 19–21.
5. Доукіна О. Виховання молодших школярів у сучасній українській сім'ї / О. Доукіна // Початкова школа. – 2007. – №5. – С. 17–21; №6. – С. 6–14.

ПРИЩЕПЛЕННЯ КУЛЬТУРИ БЛАГОДІЙНОСТІ СТУДЕНТАМ І ВИПУСКНИКАМ ВНЗ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ФАНДРЕЙЗИНГУ Красуля Алла Вікторівна.....	78
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ЗАСОБІВ ВИРАЗНОСТІ ТЕАТРУ ТА СУЧАСНОЇ ЕСТРАДИ Крипчук Микола Володимирович	82
ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ Кузьмінська Юлія Олександрівна, Томашевська Ірина Петрівна	84
FILOZOFIA WOLNOŚCI SUMIENIA I WYZNANIA - STUDIUM KOMPARATYSTYCZNE Kurek Natalia Małgorzat.....	87
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ CASE-STUDY Лавренова Марія Василівна	94
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИХОВАННЯ СВІДОМОЇ ДИСЦИПЛІНИ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ Лалак Наталія Володимирівна.....	97
IDEOLOGIA GENDER. SPOŁECZNY CHAOS W IMIĘ TOLERANCJI Łaguna-Raszkievicz Kamilla.....	100
ЗАСТОСУВАННЯ ІСТОРИКО-ГЕНЕТИЧНОГО МЕТОДУ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРІОДУ „ВІДКРТОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ” У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ Ларін Дмитро Ігорович.....	105
WIELKA WŁASNOŚĆ ZIEMSKA NA PODLASIU W XV I XVI WIEKU Anna Lachowska.....	108
РЕАЛИЗАЦИЯ ФИЛОСОФСКО-ЭСТЕТИЧЕСКИХ КАТЕГОРИЙ ПОСТМОДЕРНИЗМА СРЕДСТВАМИ КИНЕМАТОГРАФА Макаревич Анна Владимировна.....	115
TEORIA INTEGRACJI SENSORYCZNEJ W PRAKTYCE PEDAGOGICZNEJ mgr Sylwia Niemiec-Elanany, mgr Paweł Pruski, mgr Piotr Marcinkowski	118
GDZIE SIĘ ZACZYNA A GDZIE KOŃCZY GRANICA WOLNOŚCI ARTYSTYCZNEJ? CASUS STELARCA. Masiąg Paweł.....	127
ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ» Мацьків Тетяна Ярославівна	139
ФОРМУВАННЯ СУБОСОБИСТОСТІ ІНТЕРНЕТ-КОРИСТУВАЧА Милевська Вероніка Ігорівна.....	142